

P.O.Hviezdoslav: Ežo Vlkolínsky
(úryvok)

Vkročila
mat' **strmou** chôdzou. **Čosi** na miske
priniesla i priam drgla pred syna.
Dnu **rascová** polievka šplachla, zrel;
I ešte čudnejším **mu: výročná**
preds' slávnosť – a toť, aká objedza!
Chcel pozrieť na matku; no nechal tak,
neriekol slova – prichytil sa jesť.
Však matka zastala si oproti,
zrak pohrúžila **doň** (bol nevľúdny),
a na roh stola vzoprúc sa , riekla mu:
„**Ty, Ežo!** – Ty len chceš **ma** dopáliť,
bárs vystríhala posial' som ťa dosť –
Kde blúdil si zas **noči** predošlej,
há? – Neodtajíš! Lebo, **tuláku**,
i nocou ťa ja zápäť sprevádzam:
keď usnem, **iní** za mňa strehocú –
znám kľučky **tvoje** – tedy?“

Ezechiel
pozdvihol oči, vzhliadnul matke v tvár,
vtom zapýril sa; zložil **lyžicu**
i opäť vzozrúc, krotko odvetil:
„**Nie, netajím; bol som – šak viete, kde** – “
A kukol oknom -

„Viem!“ mat' nevrle
mu odsekla, až zvrátil spešne zrak,
a ťažko polkla. „No ty ešte vždy
nevedieť zdáš sa, že to protiví
sa **mojej** vôli, synku! A **preds'** som
ti to už dudala, i za **otca**
(och, keby ťa bol lepšie zavracaľ,
a nie **ti** povoľoval vo **všetkom** -);
ba neraz – nedva som ťa úprimne
i upomla. – Ty ale, zrejma vec:
dnu jedným uchom, druhým pekne von
si všetko púšťal; túrnul naoko
a pritom ďalej **svoje** vyčíňal.
nu, pravý potmehúd, krt.- Teraz však
ti zahudiem ja (vtom sa vypála),
mňa nebudeš viac vodiť za nosom!
Dnes ostatný môj **ortiel'** zneje, čuj:
Tú **ledačinu** nikdy nevezmeš,
kým ja žijem! A keď budem umierať,
i v závete ti prisne zakážem –
vieš, Ežo? Nikdy! (V doklad do dlane
si pľasla **päšťou**.) To si pamätaj!
Ja prelomím tvoju hlavatosť!
Ja uvidím – “ A stiahnuť **obočie**:
„Čo neješ?“ doložila zhrozene.
„Ďakujem,“ vetil chladnokrvne, bár
ho jedno slovo pobodlo,
lež prevýšil sa „ už je po jedle –
je preslanô –“ s **tým** na stoličke sa
popravil, sšimral prsty po skrání
a podoprev sa na stôl, nadpriadol
tak potichu: „No, mamko, dovoľte
raz riečť i **mne**; som **preds'** už dospelý.
Čo máte proti Žofke? Povedzte.“
„Čo!?“ zdupnela. „Čo!?“ – Že je sedliacka,
že – “ zajakla sa. On sa uškrnul,
zhral prsty po stole. „**To?**“ pýtal sa,

„to? – Dajsabože!“

Bo onedlho za tým chlapčatom
sťa vodičom by prišli – do zhody.
Testiná, ani keby pri svadbe,
si privítala milo nevestu:
na očiach slzy, ovšem, radosti,
bo jasom skvúce sa, už vo dverách
kol krku padla jej a bozkami
ju, uhanbenú takmer zasypla...

Nuž stojí: rozumní čo pokazia,
napraví často deti **nevinné**;
hej, **ony** posloví sú z neba...

Tak,

čo rozdvojilo s Bohom človeka
hen v raji: tu, hľa, šťastne spojilo
so synom matku – **šumné** jabĺčko.

1. Z prvých 10 veršov vypíš 2 veršové presahy

.....

.....

.....

.....

2. Vysvetli slovné spojenia v texte. Označ frazeologizmy.

Vodiť za nos.....

Prichytil sa jest'.....

Chceš ma dopáliť.....

Znám kľučky tvoje.....

Keby ťa bol lepšie zavracať.....

Jedným uchom dnu, druhým von.....

Môj ortieľ zneje.....

Slzy jasom skvúce sa.....

Vziať ledačinu.....

3. Označ vypíš (označ) v básni slová, ktoré sú ankrúzou (predrážkou) (aspoň 5)

.....

.....

.....

4. Estera sa hnevala na Eža, pretože:

A/ prišiel neskoro domov

B/ nespravil prácu, ktorú mu prikázala

C/ bol u Žofky

D/ prišiel domov opitý

5. Vysvetli slová a zarad' ich do systému v slovnej zásobe:

Objedza.....šplachla.....

toť.....zápäť.....

Strehocú.....usnem.....

Znám.....vzozrúc.....

Šak.....kukol.....

Spešne.....polkla.....

Dudala som.....upomla.....

12. Urči typ rozprávača:.....

13. Ktorý slohový postup sa v 1. časti textu nenachádza? (Môže byť aj viac možností)

A/ opisný B/ výkladový C/ rozprávací D/ informačný

14. Akými prostriedkami autor dramaturguje text?

.....

.....

.....

.....

.....

15. V označených vetách nájdi a vysvetli znelostnú asimiláciu:

.....

.....

.....

16. V posledných dvoch strofách nájdi slovo, v ktorom je slabikotvorná spoluhláska:

.....

Napiš ešte dve ľubovoľné slová s rôznymi slabikotvornými spoluhláskami.

.....

17. Prvých 30 veršov prepracuj ako rozprávanie v neviazanej reči. Použi iba spisovné slová.

(na samostatný papier alebo do zošita)

18. Z textu vypíš prechodníky.

.....

.....

.....

Prechodník je v umeleckom texte štylisticky príznakový.

A/ Áno

B/ Nie

V ktorom štýle je používanie prechodníka štylisticky nepríznakové?

18. Prečo autor v texte výrazne používa epiteton constans?

.....

.....

.....

Porovnaj s epitetami v romantizme.

.....

.....

.....

19. Vypíš z textu bohemizmy:

.....

.....

.....

20. Matka označila syna za krta. Prečo?

.....

.....

.....

Ktorý spisovateľ a v ktorom diele ešte využil takéto porovnanie?

.....

.....

.....

V čom je u oboch autorov rozdiel v použití tohto slova?

.....

.....

.....